

Een uitgave van het
Cultuurhistorisch Centrum Oldambt

SAMENLEVEN EN WELZIJN

- Een parel aan de stedenkroon | Engel Nijboer
- Kehillot met nesjomme | Els Boon
- THOS en de chocoladereep | Henk Mulder
- Zonder onderscheid des persoons | Wil van der Lelie
- Ambon in de polder | Taede Smedes

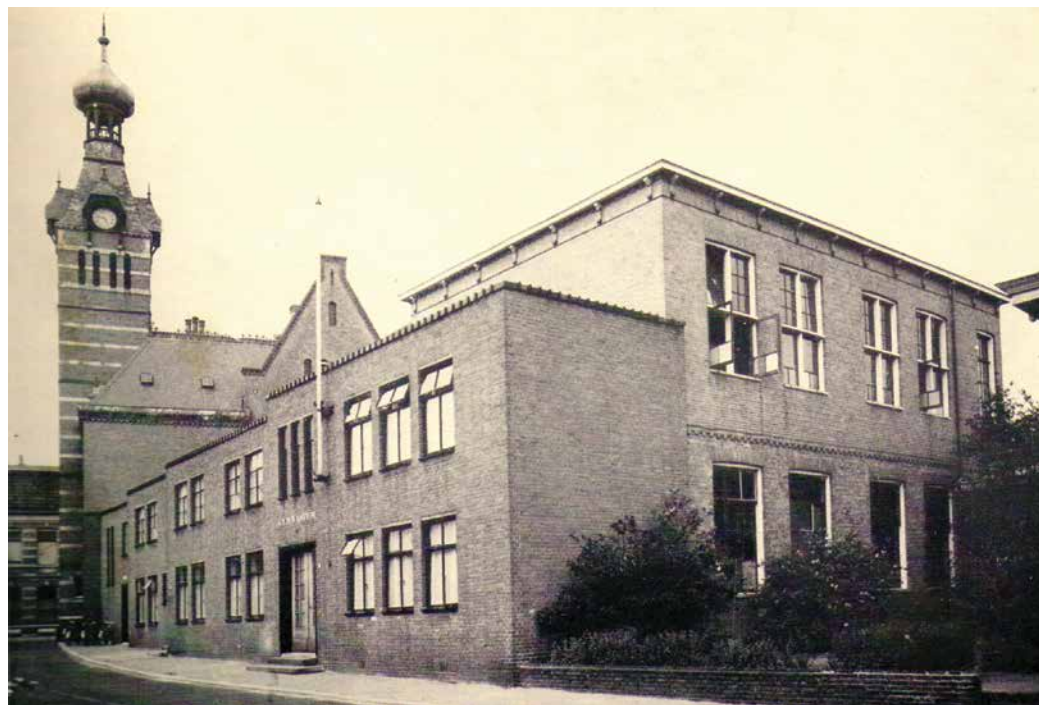
Een parel aan de stedenkroon

In Winschoten was reeds in 1616 een Latijnse school gesticht, maar deze was in de eerste helft van de 18^e eeuw opgeheven. Door en na de Franse tijd kwam er in het Oldambt een nieuwe bestuursinrichting. Daarmee werd het gezag van de stad Groningen over dit gebied verleden tijd. Winschoten werd het nieuwe regionale bestuurscentrum. Gelegen te midden van uitgebreide, rijke landbouwgronden en op een kruispunt van handelswegen kreeg Winschoten het tij mee. Een tijdvak van bloei en welvaart brak aan in het Oldambt en naast de rijke boerenstand ontstond een nieuwe groep van stedelijke notabelen.

Deze groep uitte het verlangen naar en de behoefte aan een Latijnse school, waar de leerlingen voorbereid werden voor een academische studie. Dit verlangen vond niet direct gehoor. Er waren drie pogingen nodig voordat B.H. Steringa Kuijper, B. Wichers, J. Freseman Viëtor en J.E. Feisser het gemeentebestuur wisten te overtuigen. In 1832 werd Winschoten, tijdens het burgemeesterschap van Eisso Post, verrijkt met een gymnasium: *Eene der schoonste parelen aan Winschoten's stedenkroon*. Het begin was bescheiden; daar er nog geen openbaar gebouw beschikbaar was, huurde men voor drie jaar een lokaal met tuin van mr. J. Freseman

Viëtor. Dit gebouw was vroeger een logement geweest, maar stond leeg toen het gymnasium naar ruimte zocht. Aan de school was voor de leerlingen tevens een pensioonaat verbonden. Zo konden leerlingen uit de wijde omgeving van het onderwijs in Winschoten gebruik maken.

Voor 1878, het jaar waarin de wet op het hoger onderwijs door Thorbecke werd ingevoerd, bezat het gymnasium een zogenaamde B-afdeling. Die was bedoeld voor leerlingen die geen klassieke opleiding wilden volgen. Deze leerlingen droegen een gele band om de pet en werden in de volksmond als

▲ Gymnasium en stadhuis 1957

biggen aangeduid. In 1879 maakte deze B-afdeling plaats voor een driejarige hbs. Op 4 september 1879 kon de school 33 leerlingen ontvangen, een aantal dat geleidelijk zou groeien. Dit gebeurde met name na de omzetting van de 3-jarige opleiding in een 5-jarige. Naast gymnasium en hbs waren op het gebied van het voortgezet onderwijs binnen het Oldambt ulo-scholen, rijkskweekschool en scholen voor beroepsonderwijs als ambachts- en huishoudschool gesticht. Als gevolg van de invoering van de Mammoetwet in 1963 gingen vwo, havo en mavo op in de Winschoter Scholen Gemeenschap (WSG).

▼ Statuten gymnasium

◀ Vierde klas gymnasium 1924

Nieuwe samenwerkingsvormen ontstonden, waarbij Winschoten in het Oldambt op onderwijsgebied zijn rijke functie als centrum behield. Sinds 1 augustus 1993 bezit het Oldambt met de oprichting van het Dollard College een brede regionale scholengemeenschap waarvan, naast WSG en Its, de Scholengemeenschap Pekela, de mavo's van Scheemda en Bellingwolde en, na veel aarzeling, Woldendorp deel gingen uitmaken. De christelijke mavo besloot niet toe te treden.

Tot op de dag van vandaag is Winschoten een onderwijscentrum voor de regio. Sinds 1 maart 2010 heeft het praktijkgerichte vmbo-mbo in de Campus een nieuwe locatie gevonden nabij het treinstation in Winschoten. Tevens wordt aan de Bovenburen praktijkonderwijs gegeven in De Flint, een onderwijslocatie van het Dollard College. Het Noorderpoort College herbergt in Winschoten allerlei vormen van middelbaar beroepsonderwijs.

De geschiedenis van de meisjesschool

(tot 1899). Bij veel ouders leefde in de 19^e eeuw de gedachte *dat eene beschaafde opvoeding* van hun dochters het beste bereikt zou worden aan een aparte meisjesschool. In december 1846 had mej. J. van Duinen in Winschoten de mogelijkheid gekregen tot het oprichten van een school der tweede klasse, die tevens kostschool voor jonge juffrouwen zou moeten zijn. Wegens gebrek aan levensvatbaarheid werd de school in 1849 opgeheven. De gedachte aan een meisjesschool bleef echter levend en toen mej. A.T.C. Eckhardt in 1853 met het idee kwam een dergelijke school te openen, kreeg ze van de gemeente gelegenheid daartoe. Tot 1899 zou de meisjesschool bestaan; toen nam een ulo-school voor meisjes en jongens haar onderwijsstaak over.

In de bijeenkomsten, gehouden den 5 April 1879, den 24 Julij en den 8 Augustus des jaars 1882, zijn door de tegenwoordige deelnemers tot het oprichten en aanvaankelyk in stand houden van een Instituut voor het onderwijs in de oude en moderne talen te Winschoten.

Statuten voor het oprichten en aanvaankelyk in stand houden van een Instituut van onderwijs in de oude en moderne talen te Winschoten.

Art. 1.
Er bestaat een tweedelige verbintenis tot deelneming in het oprichten en aanvaankelyk in stand houden van genoemd Instituut.

Art. 2.
De eerste bijpaalt zich tot het bij dragen van een jaarlyksche toelage van vijf gulden of meer tot het aanstellen van een schoolfonds zijnde allen die zich tot deze toelage verbinden, leden van gezegde fondes.

Art. 3.
De andere tot een verplichting, om jaarlyks te betalen een schoolfonds of minnerwaal, op den vast

Kehillot met nesjomme

De Winschoter joden wijdden op 1 september 1854 hun synagoge aan de Bosstraat in, die een kleiner en vervallen pand verving. De feestelijke intocht van de Thorarollen, die de mannen plechtig in de Heilige Arke plaatsten, werd bijgewoond door zeer veldane leden en allerlei hoogwaardigheidsbekleders. Het was dan toch ten lange leste gelukt dit huis van samenkomst te bouwen, ondanks veel getob over geldgebrek en onderlinge ruzies die uit dit tekort voortvloeiden. Tot 1943 bleef deze synagoge de kern vormen van de *kehilla* Winschoten, waartoe ook joden uit Beerta, Finsterwolde, Midwolda, Nieuwolda, Oostwold en Scheemda behoorden.

De eerste joodse ingezetene van het gebied dat nu de gemeente Oldambt heet, was Salomon Davids. Hij woonde in 1656, sedert jaren, in Nieuweschans. Winschoten kende vanaf 1683 enkele joodse inwoners. In beide plaatsen ontstonden in de 18^e eeuw geregelde joodse gemeenten. De Winschoter *kille* was de grootste, Nieuweschans de veel kleinere. Na 1900 kende Nieuweschans amper nog joods leven. De meeste leden woonden toen in Bellingwolde. In 1934 verkochten zij de uit 1802 stammende synagoge. In Winschoten bloeide de gemeente daarentegen op en werd het joodse centrum voor een wijde omgeving.

Doorgaans waren joden kooplieden. Als zelfstandigen konden zij zich aan de sabbat en joodse feest- en gedenkdagen houden. Dat kon in loondienst moeilijk. Voor hen was het Oldambt een interessant vestigingsgebied, omdat grensoverschrijdende handel mogelijk was. Velen werkten in de vee- en vleessector, de textielbranche of deden in lompen en oude metalen. Enkel bereikten grote welstand, maar kleine sjacheraars bleven bekende straatfiguren.

Omstreeks 1890 was in Winschoten 14% van de bevolking joods, een verhoudingsgewijs grote groep. In die periode kreeg menig een het wat beter. Joden konden nu deelnemen aan het openbare leven en gaven daaraan kleur. Zo organiseerde David Keizer concerten. Ro de Beer-Meibergen was het eerste vrouwelijke raadslid. Rika Polak-Pinto zat in verschillende besturen. De familie Slager trad met een familieorkest op en Jaap Bollegraaf was een veelgevraagd amateur-pianist. Intussen schitterde Lazi Bollegraaf op het voetbalveld. Sallo de Vries kreeg bij de VARA-radio landelijke bekendheid. De historicus Jaap Meijer publiceerde veel over zijn Winschoter joodse jeugd en maakte indringende Groninger gedichten. Van Etty Hillesum verschenen postuum aangrijpende brieven en dagboeken uit kamp Westerbork, die in vele talen werden vertaald.

▲ De synagoge van Nieuweschans

In de 18^e eeuw spraken joden onderling Jiddisch, na 1850 bedienden ze zich van het Gronings, dat ze echter mengden met eigen uitdrukkingen. De niet-joodse omgeving nam daarvan woorden over, zodat met name in Winschoten een typisch Jiddisch-Hebreeuws-Gronings ontstond. Na de oorlog ontbeerde deze streektaal voeding en raakte daardoor in onbruik. Jaap Meijer legde een en ander vast in een supplement op het Groninger woordenboek.

Door de *Shoah* kwam een einde aan de Oldambtster joodse gemeenschap. Uit Nieuweschans verloren 4 personen het leven, uit Bellingwolde (dat tot de *kehilla* Nieuweschans hoorde) 33. Winschoten betreunde 397, Beerta 13, Midwolda 4, Nieuwolda 1, Oostwold 15 en Scheemda 22 slachtoffers. De 45 overlevenden keerden niet allen terug.

De synagogen van Nieuweschans en Winschoten bleven bewaard, evenals twee ambtswoningen en de joodse begraafplaatsen in Bellingwolde, Nieuweschans en Winschoten. Zij vormen stille getuigen van een lang joods verleden.

Kehillot met nesjomme betekent: joodse gemeenten met ziel. Het heeft een dubbele lading: het drukt uit hoe de gemeenten toen waren (goed joods) en het troost: de gemeente verdween, maar de Eeuwige bewaart de zielen.

▲ Joodse jeugdgroep in de jaren 20. Staand rechtsachter Jaap Meijer en Ben van Thijn (bril); staand links voor Davied Bamberg; tweede rij zittend Herman Sachs

Thoraschild terug in Winschoten. De Stichting Oud Winschoten kocht in 2007 een zilveren Thoraschild in Amerika. Honderdnegen jaar eerder schonk zakenman Abraham Schott dit aan zijn *kille* ter herdenking van zijn overleden vrouw. Hij wilde zo haar naam voorgoed laten rusten op het heiligste dat de synagoge bezat. In de oorlog kwam het schild elders terecht en na de oorlog kreeg een andere joodse

gemeente het in bezit, die het verkocht ten behoeve van een bouwfonds voor een nieuwe synagoge. De naam Bettje van Wien rust niet meer op een Thorarol, maar het gedenkschild is wel terug in Winschoten, waar ook haar graf is.

THOS en de chocoladereep

Het is 1920 als in Beerta de voetbal gaat rollen. Dat lijkt een eenvoudig kunststukje, maar dat is het niet. Je kunt op het idee komen een voetbalclub op te richten en dat samen met je vriendjes

▲ Oprichter en THOS-bestuurder H. Hilgenga
(Toen Hilgenga Op Stond)

ook daadwerkelijk doen, maar er moet wel een bal komen. En die is er niet. Toch komt de voetbalclub, compleet met bal, van de grond. Maar eerst is er de vereniging, die Zwart Wit wordt genoemd, dan pas de bal. Voetballen zijn schaars in die tijd. De jongens gaan wikkels van chocoladerepen sparen. Als ze er vijfhonderd hebben, dan kan er een bal van worden aangeschaft. In Beerta lacht men nog wel eens als ze denken aan die voetbalgekke jongens, die zich ziek hebben moeten gegeten aan chocola. Als ze het benodigde aantal bijna bij elkaar hebben, slaat het noodlot toe. De repen gaan uit de handel. De jongens laten zich niet uit het veld slaan en gaan bij de plaatselijke kruidenier op zoek naar achtergebleven chocoladerepen en wikkels. Ze slagen er alsnog in genoeg te verzamelen en zo komt de eerste heuse voetbal in Beerta. Zwart Wit wordt al heel snel, op advies van de voetbalbond, omgedoopt in THOS: Tot Heil Onzer Spieren.

De eerste sport- en voetbalclubs zagen al voor de eeuwwisseling het levenslicht. Het lidmaatschap was voorbehouden aan de gegoede burgerij. Zij verdiende relatief goed en kon tijd vrijmaken voor ontspanning. Toen in 1896 in Winschoten WVV werd opgericht, bestond die club vrijwel uitsluitend uit leden afkomstig uit de betere klassen. Tussen

▲ BATO in actie

1910 en 1920 verbeterde de situatie voor de minder bedeeden. Ook zij konden gaan ruiken aan het spel. Voetbal was populair. In Oost-Groningen kreeg WVV gezelschap van zusterverenigingen. Bato was als wandel- en gymnastiekvereniging al in 1883 opgericht. In hetzelfde jaar dat THOS werd opgericht (1920) kreeg Bato een voetbaltak. De vonk sloeg over. Nieuweschans volgde een jaar later en aan het eind van de *roaring twenties* hadden ook Heiligerlee (1928) en Scheemda (1929) een eigen voetbalclub. Daarmee was de eerste golf ten einde. In Finsterwolde kwam op 1 september 1940 door

het samengaan van twee groepen voetballende jongens (Bravery en Nova Zembla) BNC tot stand. Direct na de Tweede Wereldoorlog steekt Oostwold het hoofd boven het maaiveld; VVS wordt opgericht. Ook de voetbalvereniging Westerlee ziet in 1945 het levenslicht. De naoorlogse geboortegolf is nog niet ten einde. Integendeel. In 1946 vindt men in Nieuw-Scheemda dat er daar gevoetbald moet worden en weer een jaar later slaat men ook in Drieborg de handen ineen. Dat gebeurt in 1947 nog eens in Scheemda. De christelijke bevolkingsgroep heeft behoefte aan een eigen vereniging en dat leidt tot de oprichting van CVS. Even verderop, in Midwolda, hebben ze de koppen dan ook al bij elkaar gestoken en zo ontstaat in 1948 MOVV. Het plaatje is dan bijna compleet. Alleen Nieuwolda ontbreekt nog, maar daar gaat men vanaf 1949 georganiseerd voetballen, al bestaan de zondagclub NOVO en de zaterdagclub De Gemzen sinds 1992 niet meer.

Lang hebben de dorpsvoetbalclubs, als middelpunt van de gemeenschap, kunnen bloeien. Door de toenemende welvaart en het afnemende geboortecijfer is er een kentering gekomen die het voor kleinere verenigingen moeilijk maakt zelfstandig te overleven. De meeste slagen daar nog steeds in, andere slaan de handen ineen en bundelen hun krachten.

RUN

Winschoten

De RUN. Sedert 1976 organiseert de Stichting Ultraloop Winschoten op de tweede zaterdag in september de RUN, een wegwedstrijd over 100 kilometer. Aanvankelijk was het parcours uitgezet door heel Oost-Groningen, maar gaandeweg werd het in stappen teruggebracht tot een omloop van 10 ronden van 10 kilometer in het stedelijk gebied van Winschoten. De wegwedstrijd heeft in binnen- en buitenland grote faam verworven en een vaste plaats weten te verkrijgen op de wedstrijdkalender. Vanaf 1995 is de RUN het officiële Nederlandse

kampioenschap over 100 kilometer. Regelmatig vormt de RUN het toneel van Europese kampioenschappen en Worldcupwedstrijden. Het parcoursrecord is in handen van de Belg Jean Paul Praet in 6:16:41. Deze toptijd staat sinds 1992 in de boeken. Bij de vrouwen is de Japanse Norimi Sakurai recordhoudster met 7:00:27. Naast de wedstrijd over 100 kilometer zijn andere onderdelen aan het loopprogramma toegevoegd. Het belangrijkste is de 10x10 estafetteloop. In 2011 namen hieraan 249 teams deel.

Zonder onderscheid des persoons

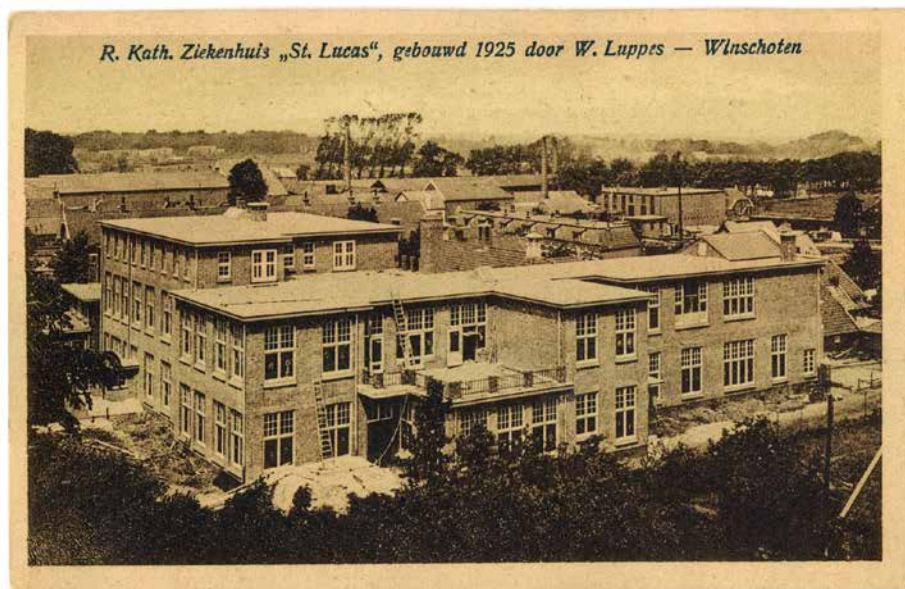
De eerwaarde zusters Olympia, Didaca, Lutchia en Proximus komen op 28 december 1925 na een lange reis in Winschoten aan. Zij gaan aan de slag in het splinternieuwe ziekenhuis en nemen daar de verpleegtaken voor hun rekening. De nonnenkleding baart groot opzien onder de toegestroomde bevolking, die zich dan ook laat ontvallen: *vrunde boetenlaanders; wat zellen dij vraauwlu n kòpzeerde hebben met aal dij douken om.*

Rond 1900 ontstaat de behoefte de gezondheidszorg voor de groeiende bevolking in het Oldambt beter te regelen. De medische stand bepleit de oprichting van een algemene inrichting voor ziekenverpleging. Initiatieven van de plaatselijke overheid tot de oprichting van een ziekenhuis mislukken. De exploitatie laat structureel een onoverbrugbaar financieel gat zien. Ook het voorstel de privékliniek van dokter Mellema aan de Blijhamsterweg uit te bouwen tot

een gemeenteziekenhuis haalt het niet vanwege de verwachte tekorten.

Burgemeester Schönhofeld onderkent het belang van een ziekenhuis. Hij polst pastoor Holtel en vraagt hem of de (kleine) katholieke gemeenschap mogelijkheden ziet tot de oprichting en exploitatie van een ziekenhuis. Het kerkbestuur neemt de uitdaging aan. Uitgangspunt is dat het ziekenhuis een open niet parochiale instelling van liefdadigheid wordt met als doel de verpleging van zieken zonder onderscheid van godsdienst of stand. Een in 1910 door Lucas Fleerkamp geschonken fonds van f 10.000, bestemd voor een liefdegesticht, vormt het startvermogen. De wens van de weldoener dat de instelling de naam St. Lucas draagt, wordt gerespecteerd. In mei 1924 start bouwbedrijf Luppjes met de bouw. Architect Van Elmpst tekent voor het ontwerp. De totale bouwkosten bedragen f 192.429,91. Op 12 januari 1926 is de officiële opening. Geneesheer directeur is dr. Johannes Hero Hommes. Hij is tevens chirurg en vrouwenarts.

De verzorging van de patiënten is in handen van de zusters Franciscanessen van de Heilige Familie, uitsluitend tegen kost en inwoning. Daarmee blijft de exploitatie zo goedkoop mogelijk. Het ziekenhuis

R. Kath. Ziekenhuis „St. Lucas“, gebouwd 1925 door W. Luppjes — Winschoten

▲ 1925: Het ziekenhuis in aanbouw

▲ Gevelbeeld van de barmhartige Samaritaan

start met 50 bedden, in 1936 uitgebreid tot 84 bedden. Als in 1956 de plannen voor een algemeen protestants ziekenhuis in Winschoten geen doorgang vinden, wordt tot algehele nieuwbouw besloten op de bestaande locatie. Gestaag groeit het aantal bedden tot 240. De laatste grote vernieuwbouw vindt plaats in 1994. Thans (2011) bedraagt het aantal beschikbare bedden 188, waarmee 9.058 opnames in 2009 zijn gerealiseerd.

Inmiddels doet sinds 1946 de lekenverpleging haar intrede. Het aandeel van het religieus personeel neemt af. In 1973 verlaat de laatste zuster Franciscanes, zuster Romana, het ziekenhuis. Het aantal medisch specialisten dat aan het ziekenhuis is verbonden neemt almaar toe (2009: 55 gegroepeerd binnen 23 specialismen). In totaal zijn thans ruim 700 medewerkers aan het ziekenhuis verbonden. De ziekenhuizen in Oost-Groningen: Delfzicht (Delfzijl), Refaja (Stadskanaal) en St. Lucas, werken binnen de Stichting Samenwerking Ziekenhuizen Oost Groningen (SSZOG) intensief samen. In september 2008 gaan het Delfzicht- en het St. Lucasziekenhuis samen verder in de Ommelander Ziekenhuis Groep (OZG). OZG presenteert in 2010 het plan Winschoten te verlaten. De huidige locatie in het stadscentrum biedt onvoldoende uitbreidingsmogelijkheden. Verder wordt de bereikbaarheid voor patiënten en zorgaanbieders als ontoereikend beoordeeld. OZG is voornemens aan de A7 nabij Zuidbroek nieuwbouw te plegen. Tegen het plan rijzen vanuit de lokale en provinciale politiek bezwaren. De provincie stelt zich op het standpunt dat een ziekenhuis in bestaand stedelijk gebied thuishoort. Stichting Stadsbelangen strijdt in naam van de burgerij en de middenstand van het Oldambt voor behoud van het ziekenhuis in het centrum van Winschoten.

Haakma Tresling. Eind 19^e eeuw strijden hygiënisten voor verbetering van de gezondheidszorg en de openbare hygiëne. In Winschoten adviseert de bekende hygiënist en gemeenteraadslid dokter Theunis Haakma Tresling (1834-1907) het aantal artsen voor het Oldambt uit te breiden, de opvang van patiënten die lijden aan een besmettelijke ziekte te verbeteren en de afvoer van menselijke uitwerpselen door een gemeentelijke ophaaldienst te laten uitvoeren. Hij is in Nederland de eerste medicus die aandringt op het doen van systematisch onderzoek naar de relatie tussen voeding en gezondheid. Bovendien is hij een groot pleitbezorger voor de stichting van een algemeen ziekenhuis in de gemeente Winschoten.

▼ De ziekenzaal in 1937

Ambon in de polder

Midden in de Carel Coenraadpolder, tegen de Dollarddijk, ligt een populierenbosje met een opmerkelijke geschiedenis. Dit zogeheten *Ambonezenbosje* is aangelegd na afbraak van de barakken, waarin van 1953 tot 1961 ruim driehonderd Molukkers woonden. Voor die tijd waren op deze plek achtereenvolgens een werkkamp voor slikwerkers, een Duitse geschutsstelling, een interneringskamp voor NSB'ers en een Rijkswerkinrichting.

In 1951 haalde de regering 12.500 Molukse KNIL-militairen en hun gezinnen naar Nederland. Voor hen was geen plaats meer in Indonesië na de onafhankelijkheid van dat land. Eenmaal in Nederland werden ze gehuisvest in *woonoorden*, waaronder oude werkkampen en het voormalige concentratiekamp Westerbork. De stichting van het woonoord Carel Coenraadpolder is een direct gevolg van een conflict tussen de leden van twee Molukse politieke

groeperingen in Westerbork. De regering besluit een van de groepen in de polder te huisvesten. Hiertoe wordt het voormalige kamp opgeknapt en opnieuw ingericht. Op 19 augustus 1953 arriveren 61 Molukse gezinnen en twintig alleenstaanden in de Carel Coenraadpolder. Het Nederlandse personeel komt te wonen in een beheerderwoning en in omgebouwde barakken. De leefomstandigheden voor de Molukkers zijn, ook voor die tijd, primitief. De barakken zijn provisorisch in kamers verdeeld, toiletten en waslokalen zijn in gemeenschappelijk gebruik en de maaltijden komen uit een centrale keuken. Verder is er een kleuterschool en zijn er enkele lagere klassen voor de kleinste kinderen. De grotere kinderen gaan met de bus naar school in Winschoten. Ook is er een ziekenzaaltje.

De eigen Molukse cultuur heeft een belangrijke plaats in het kampleven, evenals de politiek en het geloof. De bewoners houden zelf kerkdiensten. Het rijk draagt de kosten van de huisvesting en de verzorging. Voedsel en kolen zijn gratis. Ieder half jaar worden kledingbonnen verstrekt. Omdat de regering ervan uitgaat dat alle Molukkers binnen afzienbare tijd terug kunnen gaan naar Indonesië, mogen zij niet werken. Om de verveling tegen te gaan en om iets extra's te verdienen, werken sommige bewoners

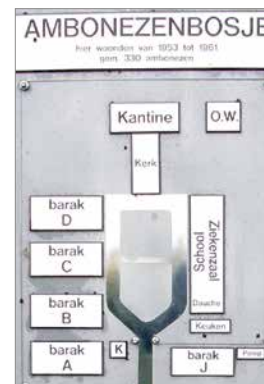

◀ Kinderen in het kamp

stiekem bij boeren in de omgeving. Maar na verloop van tijd komt er zelfzorg. De mensen moeten dan zelf hun kost verdienen, waardoor ze ook meer aangegeven zijn op de buitenwereld. De centrale keuken wordt gesloten. En zo heeft de integratie toch ongemerkt een begin gemaakt: de kinderen ontmoeten elkaar en leren Nederlands op school, terwijl de volwassenen steeds meer met Nederlanders gaan werken. De belofte om spoedig terug te keren naar de Molukken vervaagt gaandeweg. In 1959 besluit de regering om de woonoorden op te heffen. Dit betekent dat de Molukkers in een eigen wijk in een stad of dorp gaan wonen. De meeste kampbewoners vertrekken naar Appingedam. Een groep blijft

achter. Zij willen niet vertrekken. Maar in december 1961 komt aan hun verzet een einde. Met een grote politiemacht wordt het kamp ontruimd en gaan de laatste Ambonezen naar hun uiteindelijke bestemming: Foxhol.

Alleen een in 2006 bij het Ambonezenbosje geplaatst gedenkteken, in de vorm van een plattegrond van de kampindeling, verwijst nog naar deze tijd.

◀ Plattegrond van het verdwenen kamp

De komst van een asielzoekerscentrum

(azc) in Winschoten stuitte op verzet onder de bevolking. Toch kwam het er: langs de Udesweg. In 1996 kwamen de eerste vluchtelingen. Twee jaar later opende azc de Grenshof in Bellingwolde. Ook hier was er weerstand bij de inwoners. Het centrum in Winschoten zou vijf jaar bestaan, maar in 2000 werd dit verlengd. Plannen voor een permanent azc in Winschoten gingen niet door. Het voormalige zorgcentrum De Schutse werd in plaats daarvan van 2003 tot 2008 een nieuwe opvang. In 2009 kwam het vroegere NoordNed-terrein in beeld voor (toch) een permanent centrum, maar dit ging na heftige discussies niet door. De gemeente Oldambt blijft op zoek naar een locatie die wel aanvaardbaar is. In 2011 werden plannen bekend gemaakt om het Bellingwolder azc te sluiten. Het dorp en vooral de school ziet de gezinnen met lede ogen vertrekken.